

ПІДЛІТОК – СТУДЕНТ КОЛЕДЖУ – ЯК СУБ'ЄКТ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Відповідальність особистості перед ближнім оточенням, перед суспільством є результатом і проявом їхнього становлення як соціальної особистості. Тому сьогодні особливої ваги набуває проблема пошуків шляхів оптимізації соціального становлення молоді, зокрема студентів.

Немає сумніву в тому, що особлива роль у багатогранному процесі соціального становлення особистості належить навчальному закладу, його педагогам, здатним інтегрувати зусилля всіх учасників соціального виховання особистості. У зв'язку з цим зростає актуальність соціально-педагогічних умов оптимізації процесу соціального становлення студентів, які навчаються у навчальних закладах I–II рівня акредитації. Але, як відомо, регуляція соціального становлення студентів не завжди здійснюється у відповідності з соціально-значущими нормами і правилами, в результаті чого і з'являється потреба у посиленні такого механізму, як педагогічна взаємодія.

Досить важливою є сфера взаємодії підлітків з дорослими, звичайно ж, у першу чергу з батьками і педагогами. У підлітковому віці послаблюється вплив батьків на окремі сфери життя підлітка, хоча його значення, не можна переоцінити. Адже ціннісні орієнтації підлітків-студентів, розуміння ними соціальних проблем, моральні оцінки подій і людей – все це, в першу чергу, іде від батьків. І не просто від батьків, а від партнерської взаємодії їх і підлітків, від стилю суб'єкт-суб'єктного спілкування, здатності батьків сприймати підлітка-студента як дорослу людину. А основні конфлікти у взаємовідносинах з'являються у зв'язку з надмірною увагою і контролем їхнього «дорослого» життя.

Що ж стосується спілкування і взаємодії з педагогом, то вони допомагають вводити підлітка-студента у сферу різноманітних відносин. Діяльність підлітка не ізолюється від активності педагога, і завжди несе в собі елемент комунікації, яка перетворює діяльність в кооперацію, співробітництво на партнерських засадах [2, с. 42].

Окрім того, в особистості сучасної молодої людини важливо акцентувати увагу на трьох надзвичайно важливих компонентах, які характеризують зміст головних сторін особистості:

- спрямованість особистості, яка є певною системою її ставлення до навколишньої дійсності. Сюди відносяться мотиви поведінки (причини, які спонукають до тієї чи іншої діяльності), потреби, почуття, інтереси;
- можливості особистості, що є передумовою її успішного входження у різні сфери життєдіяльності, адаптація в них, виконання

соціальних ролей тощо;

– стиль поведінки особистості, який визначається її темпераментом і характером який, безперечно, проявляється у процесі взаємодії та відбивається на результатах соціалізуючого процесу [4, с. 49].

Ці компоненти є змінними, а отже, є змінними і особливості взаємодії з підлітками, які виступають певними тенденціями їхнього розвитку. Знання цих тенденцій є необхідною умовою взаємодії педагога з підлітками.

Помітну роль у взаємодії відіграє мотивація підлітка. Пізнавальні, ділові й особисті мотиви взаємодії посилюються одночасно з комунікативною потребою і з цього часу постійно змінюються. Всі ці мотиви на різних етапах життєдіяльності і в різних ситуаціях співіснують разом і часто переплітаються, але на різних етапах розвитку особистості роль кожного із них не однакова, і кожен із них може бути домінуючим чи супровідним [3, с. 35].

Прагнення підлітків-студентів стати суб'єктом взаємодії і спілкування може реалізуватися, якщо зміст і організація їхньої життєдіяльності дають можливість задовольнити в ній свої особистісно значущі соціально-ціннісні потреби, якщо наявне сприятливе середовище для спілкування і взаємодії. У даному випадку мається на увазі демократичний і партнерський стиль взаємодії педагога з підлітками, підлітків-студентів з ровесниками, довірливі стосунки, доброзичливість, відкритість, стимулювання творчості.

На нашу думку, варто звернути увагу ще на один важливий момент у процесі соціального становлення особистості підлітка-студента. Справа в тому, що чим активніше і глибше учень пізнає себе, свої можливості, потреби, уміння, тим швидше він прагне вступати в активну діяльність. Включення підлітків у діяльність має двосторонній характер: самореалізація – як форма прийняття умов і установок, і соціалізація – як форма оновлення цілей, установок, пов'язаних з включенням у життя підлітка нових факторів, що з'являються у новій спільноті. Але тут важливо мати на увазі те, що при соціалізації не потрібно відкидати всього попереднього досвіду, культурного розвитку, щоб не з'явилося псевдоноваторство, категоричність і авторитаризм у педагогічній взаємодії.

Оптимальним способом співвідношення соціалізації і педагогічної взаємодії є соціальна ініціатива, коли підліток уже в ролі студента не просто пристосовується до певного соціуму, але й стає суб'єктом соціальної діяльності. Цей двосторонній підхід робить підлітка не лише виконавцем, але й ініціативним автором, учасником конкретних справ, подій, людським фактором у розвитку спільноти. Адже важливим критерієм, що дозволяє відрізнити зрілу особистість від інфантильної, є

диференційованість самооцінки, критичного самоаналізу, певної самостійності [1, с. 154].

Крім того, саме суб'єктність, динамізм дії, прийняття рішення, концентрація знань при досягненні цілей дозволяє підліткові повніше і багатогранніше проявити себе, виконати ту чи іншу дію, актуалізувати свої позитивні домагання на виконання не лише особистісно, а й соціально значущих цілей. Саме в цьому і полягає основна педагогічно і соціально значуща цінність педагогічної взаємодії у соціальному становленні особистості підлітка-студента. А зміна його позицій свідчить про зміну особистісної установки на певні норми соціальної поведінки, стиль взаємовідносин, характер і сутність його інтересів.

Отже, соціально-виховна цінність педагогічної взаємодії залежить від змістовності, моральної спрямованості, широти кола спілкування підлітків, оптимальності структури взаємодії, різноманітності і гнучкості соціалізуючого процесу. Тому, організовуючи взаємодію з підлітками, педагоги при цьому необхідно враховувати особливості підліткового віку.

Звичайно, що соціальне становлення і його основна умова – педагогічна взаємодія можуть здійснюватись і проявлятись лише завдяки спеціально спроектованим умовам і при наявності відповідного педагогічного управління цими процесами, де педагог і підліток виступають як два основні суб'єкти, завдяки яким і розгортаються ці процеси.

Список використаних джерел:

1. Арефьева Г. С. Социальная активность: Проблемы субъекта и объекта в социальной практике и познании / Арефьева Г. С. – М. : Мысль, 1974. – 230 с.
2. Ващенко Г. Виховний ідеал. Підручник для педагогів, виховників, молоді і батьків / Ващенко Г. – Полтава : Полтавський вісник, 1994. – Т. 1 (3 вид.). – 191 с.
3. Кан-Калик В. А. Учителю о педагогическом общении / Кан-Калик В. А. – М. : Просвещение, 1987. – 190 с.
4. Крутецкий В. А. Психология / Крутецкий В. А. – М. : Просвещение. 1986. – 123 с.